

ОСНОВИ СПОРТИВНОГО ТРЕНУВАННЯ

АНАЛІЗ РУКОПАШНОГО БОЮ, СУЧАСНИЙ СТАН, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Радченко Ю.А.¹, Коробейніков Г.В.², Чернозуб А.А.¹, Данько Г.В.²,
Коробейнікова Л.Г.²

¹Чорноморський державний університет ім. П. Могили, УКРАЇНА

²Національний університет фізичного виховання і спорту України, УКРАЇНА

Автор кореспондент: Коробейніков Г.В., e-mail: k.george.65.w@gmail.com

Прийнято до публікації: 15.03.2018

Опубліковано: 30.03.2018

DOI: 10.17309/tmfv.2018.1.03

Анотація

Мета дослідження: дослідити сучасний стан та визначити перспективи розвитку рукопашного бою.

Матеріали і методи. Досліджені документи організації та проведення змагань, якісний та кількісний склад учасників змагань, тренерів, суддів з рукопашного бою, що були проведені протягом 2014-2016 рр. Проведено аналіз змісту програм підготовки та правил змагань найбільш популярних єдиноборств, установчих документів громадських об'єднань, що займаються розвитком рукопашного бою, нормативних документів з питань фізичної підготовки правоохоронних органів, Збройних сил України та армій провідних країн світу.

Результати. Рукопашний бій тісно пов'язаний з вирішенням військових завдань, завдяки властивості адаптації до сучасних військових вимог, входить до програм військової підготовки різних правоохоронних органів, Збройних сил України та армій багатьох країн світу. Спортивний напрямок рукопашного бою є фундаментом формування та удосконалення професійно-прикладних навичок і має свої відмінності, а саме, наявність у програмі навчання та правилах змагань розділів бойового (прикладного) напрямку.

Аналіз регламентних документів змагань різного рівня, які були проведені в Україні з рукопашного бою серед дорослих протягом 2014-2016 років, довів, що переважна більшість, 65% (від загальної кількості проведених змагань серед дорослих) це змагання серед працівників різних правоохоронних органів та військовослужбовців.

Аналіз правил змагань дозволив нам виявити особливості організації та проведення змагань з цього виду спорту, а саме можливість проведення змагань з демонстрації володіння технікою, що застосовується в стандартних ситуаціях реального бою з противником зі зброєю та без зброї, що дає змогу контролювати рівень володіння прикладним розділом підготовки військовослужбовців та працівників правоохоронних органів.

Висновки. Сучасний рукопашний бій є унікальним видом спорту, який поєднує в собі спортивний та прикладний напрямки на сучасному етапі розвитку, дякуючи своїм особливостям є вагомою частиною бойової та професійної підготовки військовослужбовців та працівників правоохоронних органів.

Ключові слова: єдиноборства; бойова підготовка; підготовленість; правила змагань.

Вступ

Всю історію людства можна розглянути як історію воєн. Боротьба за життя, подальше існування, нові території, продовження роду,

бажання мати перевагу над іншими спонукало людину придумувати спеціальні рухи та взяти в руку камінь та палку, що і стало першою примітивною зброєю та початком формування перших бойових мистецтв та різних видів рукопашного бою (Яковлев, Я.И., 2012).

© Радченко Ю.А., Коробейніков Г.В., Чернозуб А.А., Данько Г.В., Коробейнікова Л.Г., 2018.

На сучасному етапі розвитку відбувається мілітаризація суспільства, що в свою чергу спонукає до зростання зацікавленості у вивченні єдиноборств. За даними літературних джерел в світі нараховується велика кількість суттєво різноманітних бойових мистецтв зі своєю історією, філософією, легендами та особливостями застосування, одним з них є рукопашний бій (Бака, М.М., & Корж, В.П., 2004; Божко, С.А., Кирпенко, В.М., & Маракушин, А.І., 2007; Radchenko, Y. A., 2015).

Історія свідчить, що опис і логічне викладення військово-прикладної теорії і практики рукопашного бою має витoki з давніх часів, а термін «Рукопашний бій» достатньо старий, обчислюється століттями та представляє собою вид бойової діяльності військовослужбовців в ближньому бою з супротивником (Горкин, А.П., 2002; Сухорада, Г.І., & Фіногенов, Ю.С., 2012).

Не зважаючи на давні корні, рукопашний бій сьогодні набув великої популярності не тільки як частина професійної прикладної підготовки правоохоронців та військовослужбовців, але й як вид спорту, який стрімко розвивається.

Враховуючи те, що розвитком рукопашного бою в більшості займалися представники збройних сил та правоохоронних органів, в сучасній науково-методичній літературі майже відсутні фундаментальні роботи щодо визначення основних понять, методики навчання, напрямків розвитку та подальшого удосконалення рукопашного бою.

Проведення дослідження в цьому напрямку дозволить більш чітко ідентифікувати рукопашний бій серед інших видів двобійів, намітити шляхи його подальшого розвитку.

Отримана інформація за визначених умов може бути основою для корегування процесу підготовки, вибору засобів і методів їх реалізації, не тільки для тренерів, але й для інструкторів професійної підготовки збройних сил та правоохоронних органів.

Мета роботи – дослідити сучасний стан та визначити перспективи розвитку рукопашного бою.

Завдання роботи – виявити відмінності рукопашного бою як виду спорту та частини бойової підготовки, вивчити особливості організації та проведення змагань, проаналізувати кількісний і якісний склад учасників змагань, тренерів, суддів, спортивних керівників з рукопашного бою.

Матеріали і методи

Організація дослідження. Для отримання результатів дослідження було досліджено регламентуючі документи (регламенти, заявки на участь, звіти, протоколи) 45 змагань з рукопашного бою Всеукраїнського рівня серед дорослих, що були проведені в Україні протягом 2014-2016 рр., проаналізо-

вано кількісний і якісний склад учасників змагань n=1500, тренерів n=160, суддів n=130.

У роботі використано теоретичний аналіз спеціальної науково-методичної літератури, педагогічні спостереження, бесіди, узагальнення передового досвіду фахівців. Для вивчення сучасного стану розвитку рукопашного бою застосовувався порівняльний аналіз змісту програм підготовки та правил змагань найбільш популярних єдиноборств, установчих документів громадських об'єднань, нормативних документів з питань фізичної підготовки правоохоронних органів, ЗСУ та армій провідних країн світу.

Результати

Узагальнення літературних джерел та нормативних документів з питань фізичної підготовки правоохоронних органів, ЗСУ та армій провідних країн світу дало змогу констатувати, що за останні десятиріччя рукопашний бій став основою військової підготовки та входить до програм навчання військовослужбовців та працівників правоохоронних органів (Грошев, Ю., 1987; Дорофеев, В.А., & Нестеров, А.А., 1990; Ісаков, М.А., Яковлев, М.Ю., Хлопецький, О.О., & Василів Ю.І., 2009), Збройних сил України та багатьох провідних армій НАТО та інших – де навчання військовослужбовців рукопашному бою є самостійним розділом бойової підготовки військ та регламентується особливими документами (Статутами, настановами, та ін.) (Коваленко, Т.Г., Каганов, Р.В., & Мачулин, П.П., 1998; Маракушин, А.І., Попов, Ф.І., & Куцевол, Р.В., 2011; Номеровський, С.В., Попад'їн, В.В., Бондарев, Д.В., & Бурень, Н.В., 2010).

Розглядаючи питання стосовно аналізу і узагальнення досвіду підготовки військ радянської армії можна стверджувати, що особливого розвитку рукопашний бій отримав в Радянському союзі, де з перших днів існування приділялась увага бойовій підготовці військовослужбовців. Важливість рукопашного бою для бойової підготовки силовиків СРСР підтверджується введенням рукопашного бою з 1948 року окремим розділом в Настанову з фізичної підготовки, а одною з основних форм оцінки якості підготовленості особового складу було проведення змагань з рукопашного бою.

У результаті усебічного аналізу функціонування чинної системи бойової фізичної підготовки більшості правоохоронних та військових установ Української Держави виявлено, що не зважаючи на суттєві недоліки у цьому напрямку, на сучасному етапі рукопашний бій залишається вагомим частиною бойової та професійної підготовки силових структур (Молоков, О.В., 2009; Номеровський, С.В.,

Таблиця 1. Зміст програм підготовки найбільш популярних єдиноборств

Вид	Удари руками	Удари ногами	Больові прийоми	Задушливі прийоми	Кидки	Прийоми бою без зброї	Прийоми бою з ножем	Прийому бою з автоматом	Прийому бою з саперною лопатою	Прийоми бою з пістолетом	Прийоми бою з спецзасобами	Прийоми бою з декількома противниками
Панкратіон	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-
Рукопашний бій	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Самбо	-	-	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-
Дзюдо	-	-	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-
Айкідо	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-
Джиу-джитсу	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-	-	-
Кікбоксинг	+	+	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-
Карате	+	+	-	-	+	+	+	-	-	-	-	-

Попад'їн, В.В., Бондарев, Д.В., & Бурень, Н.В., 2010; Финогенов, Ю.С., 2003).

В результаті аналізу літературних джерел встановлено, що наприкінці минулого століття рукопашний бій з розділу бойової підготовки військових формувань поступово став видом спорту зі своєю специфікою, правилами змагань, програмою підготовки, кваліфікацією тощо (Финогенов, Ю.С., 2003; Сухоцький, В.И., 1982; Гартвич, О.Г., & Радченко, Ю.А., 2005)

Проведене нами дослідження, за допомогою аналізу змісту програм підготовки та правил змагань найбільш популярних в Україні єдиноборств, дозволило виявити закономірні відмінності рукопашного бою від інших видів двобійів (Гартвич, О.Г., Горяев, О.М., Капустін, М.П., & Радченко, Ю.А., 2004; Субот, А.І., 2001).

Згідно отриманих даних, виявлена наявність в програмі навчання рукопашному бою розділів роботи зі зброєю (автомат, пістолет, ніж, саперна лопата), підручними та спецзасобами (резинова палиця, щит), зв'язування, конвоювання, протистояння відразу декільком суперникам.

Дослідження правил змагань з рукопашного бою виявили особливості проведення змагань з цього виду спорту, а саме наявність у програмі двох розділів. Перший розділ – демонстрація володіння технікою, що застосовується в стандартних ситуаціях в бою з противником зі зброєю та без зброї, другий розділ – проведення поєдинків. Ці розділи змагань між собою суттєво різняться, як засобами застосування, так і критеріями оцінювання. Так, у розділі демонстрація володіння прикладною технікою, учасник змагань повинен вирішити бойову задачу, а саме, відбити умовну атаку суперника (зі зброєю та без зброї), причому ТТД повинні за-

кінчуватись умовним знищенням противника, або повним контролем над ним, завдяки застосуванню больових прийомів (Ашкинази, С.М., & Кочергин, А.Н., 2008; Горкин, А.П., 2002).

У розділі «поєдинки» спортсмен повинен для здобуття перемоги набрати, за допомогою дозволених правилами змагань техніко-тактичних дій, найбільшу кількість балів.

Результати аналізу регламентуючих документів проведених в Україні змагань з рукопашного бою різного рівня серед дорослих протягом 2014-2016 років довели, що переважна більшість, 65% (від загальної кількості проведених змагань серед дорослих) це змагання серед працівників різних правоохоронних органів та військовослужбовців. Слід зауважити, що на Всеукраїнських змаганнях, які проводяться з ініціативи Мінмолодьспорту та Всеукраїнської федерації рукопашного бою, згідно аналізу заявок на участь у змаганнях, 50% спортсменів та 70% суддівсько-тренерського складу це люди, які мають відношення до ЗСУ або правоохоронних органів (безпосередньо брали участь у бойових діях, працювали або працюють у правоохоронних органах, або служили у збройних силах).

Аналіз установчих документів керівного складу Всеукраїнської федерації рукопашного бою та керівників відокремлених підрозділів, спортивних клубів, федерацій тощо показав, що 80% з них мають безпосереднє відношення до силових структур України.

Дискусія

Проведене дослідження значно розширює дані щодо рукопашного бою, як частини бойової підготовки та виду спорту, які на жаль дуже мало

представлені в науково-методичній літературі (Radchenko, Y. A., 2015)

Досліджені дані дають змогу стверджувати, що рукопашний бій з'явився одразу з появою людства, разом з людиною пройшов еволюційних шлях довжиною тисячоліття та завжди був тісно пов'язаний з вирішенням військових завдань, адаптуючись постійно до сучасних військових вимог, саме дякуючи такій властивості зараз входить до програм військової підготовки багатьох країн світу (Яковлев, Я.И., 2012).

Ряд дослідників зазначали (Ашкинази, С.М., & Кочергин, А.Н., 2008; Попов, Ф.И., Варжеленко, И.И., & Горелов, А.А., 2009; Яковлев, Я.И., 2012), що рукопашний бій як вид спорту молодий, не має принципових відмінностей в техніці від інших видів єдиноборств, а навпаки частина технічних дій рукопашного бою переймані з інших видів двобійв. Проведене нами дослідження дозволяє зробити висновок, що дійсно техніка рукопашного бою запозичена з інших видів двобійв, але ми з впевненістю, за результатами проведеного дослідження, можемо стверджувати, що рукопашний бій має свої неповторні риси, а саме наявність у програмі навчання розділів роботи з різними видами холодної зброї (автомат, пістолет, ніж, саперна лопата), підручними та спецзасобами (резинова палиця, щит), зв'язування, конвоювання, протистояння відразу декільком суперникам.

На нашу думку, наведені вище відмінності рукопашного бою від інших видів єдиноборств і є тими неповторними рисами які надають цьому виду спорту привабливості, індивідуальності, неповторності та популярності в сучасному суспільстві.

Аналіз правил змагань дозволив нам виявити особливості організації та проведення змагань з цього виду спорту, а саме можливість проведення змагань з демонстрації володіння технікою, що застосовується в стандартних ситуаціях реального бою з противником зі зброєю та без зброї, що дає змогу контролювати рівень володіння прикладним розділом військовослужбовців та працівників правоохоронних органів.

Таким чином ми можемо стверджувати, що рукопашний бій є унікальним видом спорту, який поєднує в собі спортивний та прикладний напрямки. Саме тому, на нашу думку, викликана увага до рукопашного бою в арміях різних країн. Командування розглядає навчання рукопашному не лише, як прекрасний засіб військово-прикладної фізичної підготовки, але й і як незамінний засіб психологічного загартування, збільшення впевненості, сміливості і стійкості до бойового стресу.

Не зважаючи на стрімкий розвиток технічних засобів ведення війни, на сьогодні рукопашний бій залишається вагомим частиною бойової та профе-

сійної підготовки військовослужбовців та працівників правоохоронних органів України та провідних армій світу.

Проведене дослідження дає змогу стверджувати, що носіями рукопашного бою в більшості є люди, які мають відношення до збройних сил або правоохоронних органів. Тому саме, незважаючи на те, що рукопашний бій має багато спільного з іншими видами єдиноборств, відмінною рисою його є – патріотична ідеологія, насамперед виховання захисників своєї Батьківщини.

Ми повністю погоджуємося з думкою ряду авторів (Божко, С.А., Кирпенко, В.М., & Маракушин, А.І., 2007; Молоков, О.В., 2009; Номеровський, С.В., Попад'їн, В.В., Бондарев, Д.В., & Бурень, Н.В., 2010; Субот, А.І., 2001), що підготовка військовослужбовців до ведення рукопашного бою на сьогоднішній день має актуальне значення для формування боездатності Збройних сил України.

У процесі наукового пошуку нами встановлено необхідність подальшого дослідження всього комплексу питань, що стосується розвитку та вдосконалення рукопашного бою як виду спорту та невідмінної частини бойової професійної підготовки працівників правоохоронних органів та військовослужбовців.

Висновки

1. Рукопашний бій багатогранне явище, яке в більшості пов'язане з веденням бойових дій та прийняте для позначення певної системи бойової підготовки збройних сил та правоохоронних органів.

2. Рукопашний бій вагома частина бойової та професійної підготовки військовослужбовців та працівників правоохоронних органів.

3. Спортивний напрямок рукопашного бою є фундаментом формування та удосконалення професійно-прикладних навичок військовослужбовців та працівників правоохоронних органів.

4. Відмінною рисою рукопашного бою є наявність у програмі підготовки та правилах змагань розділів роботи з різними видами холодної зброї (автомат, пістолет, ніж, саперна лопата), підручними та спецзасобами (резинова палиця, щит), зв'язування, конвоювання, протистояння відразу декільком суперникам, а носіями його в більшості є люди, які мають відношення до збройних сил або правоохоронних органів.

Вдячності

Зв'язок роботи з науковими програмами. Дослідження виконані відповідно до Зведеного плану НДР у сфері фізичної культури і спорту на 2011-2015 рр., тема 2.23 «Превентивні програми нейропсихо-

фізіологічної підтримки спортсменів високої кваліфікації на заключних етапах багаторічної підготовки» (номер державної реєстрації 0111U001730).

Література

- Ашкинази, С.М., & Кочергин, А.Н. (2008). Анализ эффективности различных тактических вариантов ведения рукопашного боя. *Научно-теоретический журнал «Ученые записки»*, 3(37), 10–12.
- Бака, М.М., & Корж, В.П. (2004). Фізичне і військово-патріотичне виховання молоді: Навч.-метод. посібник. К. : ПВА «Книга пам'яті України», 464.
- Божко, С.А., Кирпенко, В.М., & Маракушин, А.І. (2007). Оцінка ефективності якості підготовки курсантів з дисципліни «Фізичне виховання, спеціальна фізична підготовка і спорт». *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, (11), 63–71.
- Горкин, А.П. (2002). Военный энциклопедический словарь. М.: Большая Российская энциклопедия, Рипол Классик, 1664.
- Грошев, Ю. (1987). Боевая подготовка в сухопутных войсках США. *Зарубежное военное обозрение*, (2), 23–28.
- Дорофеев, В.А., & Нестеров, А.А. (1990). Система проверки и оценки физической подготовки Вооруженных Сил стран НАТО. Л. : ВДКИФК, 1990. 54.
- Ісаков, М.А., Яковлев, М.Ю., Хлопецький, О.О., & Василів Ю.І. (2009). Аналіз існуючої системи аналізу і узагальнення досвіду підготовки військ в об'єднаних збройних силах НАТО та сухопутних військ збройних сил України. *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил*, (4), 150–156.
- Коваленко, Т.Г., Каганов, Р.В., & Мачулин, П.П. (1998). Физическая подготовка иностранных армий. Методические рекомендации, 36.
- Маракушин, А.І., Попов, Ф.І., & Куцевол, Р.В. (2011). Аналіз досвіду підготовки військовослужбовців до рукопашного бою в зарубіжних арміях. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, (5), 55–58.
- Молоков, О.В. (2009). Щодо удосконалення змісту рукопашної підготовки в збройних силах України. *Вісник Національної академії оборони України*, (9), 39–47.
- Номеровський, С.В., Попад'їн, В.В., Бондарев, Д.В., & Бурень, Н.В. (2010). Рукопашна підготовка як підсистема спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців Військово-Морських Сил Збройних Сил України. *Слобожанський науково-спортивний вісник*, (4), 169–172.
- Попов, Ф.І., Варжеленко, І.І., & Горелов, А.А. (2009). Организация и проведение состязаний по рукопашному бою среди военнослужащих. *Здоровье-*

Конфлікт інтересів

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

References

- Ashkinazi, S.M., & Kochergin, A.N. (2008). Analiz effektivnosti razlichnykh takticheskikh variantov vedeniia rukopashnogo boia. *Nauchno-teoreticheskii zhurnal «Uchenye zapiski»*, 3(37), 10–12.
- Baka, M.M., & Korzh, V.P. (2004). Fizychnе i viiskovo-patriotychnе vykhovannia molodi: Navch.-metod. posibnyk. K. : PVA «Knyha pamiati Ukrainy», 464.
- Bozhko, S.A., Kyrpenko, V.M., & Marakushyn, A.I. (2007). Otsinka efektyvnosti yakosti pidhotovky kursantiv z dystsypliny «Fizychnе vykhovannia, spetsialna fizychna pidhotovka i sport». *Pedahohika, psykhohohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu*, (11), 63–71.
- Gorkin, A.P. (2002). Voennyi entciklopedicheskii slovar. M.: Bolshaia Rossiiskaia entciklopediia, Ripol Klassik, 1664.
- Groshev, Iu. (1987). Boevaia podgotovka v sukhoputnykh voiskakh SShA. *Zarubezhnoe voennoe obozrenie*, (2), 23–28.
- Dorofeev, V.A., & Nesterov, A.A. (1990). Sistema proverki i otenki fizicheskoi podgotovki Vooruzhennykh Sil stran NATO. L. : VDKIFK, 1990. 54.
- Isakov, M.A., Yakovlev, M.Yu., Khlpetskyi, O.O., & Vasylyv Yu.I. (2009). Analiz isnuiochoi systemy analizu i uzahalnennia dosvidu pidhotovky viisk v obiednanykh zbroinykh sylakh NATO ta sukhoputnykh viisk zbroinykh syl Ukrainy. *Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho universytetu Povitrianykh Syl*, (4), 150–156.
- Kovalenko, T.G., Kaganov, R.V., & Machulin, P.P. (1998). Fizicheskaia podgotovka inostrannykh armii. Metodicheskie rekomendatsii, 36.
- Marakushyn, A.I., Popov, F.I., & Kutsevol, R.V. (2011). Analiz dosvidu pidhotovky viiskovosluzhbovtiv do rukopashnogo boiu v zarubizhnykh armiiah. *Pedahohika, psykhohohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu*, (5), 55–58.
- Molokov, O.V. (2009). Shchodo udoskonalennia zmistu rukopashnoi pidhotovky v zbroinykh sylakh Ukrainy. *Visnyk Natsionalnoi akademii oborony Ukrainy*, (9), 39–47.
- Nomerovskiy, S.V., Popadin, V.V., Bondarev, D.V., & Buren, N.V. (2010). Rukopashna pidhotovka yak pidsystema spetsialnoi fizychnoi pidhotovky viiskovosluzhbovtiv Viiskovo-Morskykh Syl Zbroinykh Syl Ukrainy. *Slobozhanskyi naukovo-sportyvnyi visnyk*, (4), 169–172.
- Popov, F.I., Varzhelenko, I.I., & Gorelov, A.A. (2009). Organizatsiia i provedenie sostiazanii po rukopashnomu boiu sredi voennosluzhashchikh. *Zdorovesberigaiushchie tekhnologii v VUZakh, V mezhdunarodnaia nauchnaia konferentsiia*, 38.

- сберегающие технологии в ВУЗах, V международная научная конференция*, 38.
- Гартвич, О.Г., Горяев, О.М., Капустин, М.П., & Радченко, Ю.А. (2004). Правила змагань з рукопашного бою. К., 51.
- Radchenko, Y. A. (2015). Specific features of competition functioning of martial arts elite sportsmen. *Pedagogics, Psychology, Medical-Biological Problems Of Physical Training And Sports*, 19(12), 91-95. <https://doi.org/10.15561/18189172.2015.12014>
- Субот, А.І. (2001). Визначення надійності контрольних вправ для перевірки фізичної підготовленості військовослужбовців. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*, (1), 55-57.
- Сухоцкий, В.И. (1982). Физическая подготовка морской пехоты США. Л., 45.
- Сухорада, Г.І., & Фіногенов, Ю.С. (2012). Аналіз динаміки змін засобів фізичної підготовки в керівних документах у Збройних Силах України. *Науковий часопис Нац. педаг. ун-ту імені М. П. Драгоманова. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова*, 15(17), 111-118.
- Гартвич, О.Г., & Радченко, Ю.А. (2005). Фізкультурно-оздоровча та спортивна діяльність з рукопашного бою : Робоча прог.р. К.: МАУП, 76.
- Финогенов, Ю.С. (2003). Физическая подготовка в вооруженных силах. Теория и методика физического воспитания: Учебник. Т. 2., 184-200.
- Яковлев, Я.И. (2012). История возникновения искусства единоборства. *Молодой учёный*, 5 (40), 583-584.
- Ashkinazi, S., Jagiełło, W., Kalina, R.M., Novikov, S., & Stupnicki, R. (2005). The importance of hand-to-hand fights for determining psychomotor competence of antiterrorists. *Arch Budo*, 18-12.
- Ashkinazi, S., Goverlov, A., Tsed, N., Utenko, V. Teaching hand-to-hand combat in the armies of North Korea, China and Israel. *Russian martial art St. Petersburg*, 4-5.
- Combatives Hand to Hand Combat Manual (FM 21-150) (1992). *Washington D.C., United States Department of the Army*, 168.
- Field Manual FM 7-22 Army Physical Readiness Training with Change (2013). *United States Government US Army*.
- FM 21-75. Combat skills of the soldier (1983). *Washington*.
- Graevenitz, G.G.-W. (1988). Ausbildung des amerikanischen Offiziers. *Beispiel: US Air Force Academy II Truppenpraxis*, (1), 72-75.
- Hand-To-Hand Combat FM 21-150 (1954). *United States Department of the Army*.
- Joseph, E. (2015). *Raycroft Mass Physical Training: For Use in the Army and the Reserve Officers Training Corps* Forgotten Books. 308.
- Wilhelm, R. (1951). *Book of changes*. London: Routledge & K. Paul.
- Steven, H.B., Bruce, H. J., Julie, G., & Stephen, W. M. (2010). Prevention of Physical Training-Related Injuries Recommendations for the Military and Other Active Populations Based on Expedited Systematic Reviews. *Am J Prev Med.*, 156-181.
- Hartvych, O.H., Horiaiev, O.M., Kapustin, M.P., & Radchenko, Yu.A. (2004). *Pravyla zmahhan z rukopashnoho boiu*. K., 51.
- Radchenko, Y. A. (2015). Specific features of competition functioning of martial arts elite sportsmen. *Pedagogics, Psychology, Medical-Biological Problems Of Physical Training And Sports*, 19(12), 91-95. <https://doi.org/10.15561/18189172.2015.12014>
- Subot, A.I. (2001). Vyznachennia nadiinosti kontrolnykh vprav dlia perevirky fizychnoi pidhotovlenosti viiskovosluzhbovtiv. *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu*, (1), 55-57.
- Sukhotckii, V.I. (1982). *Fizicheskaia podgotovka morskoi pekhoty* SShA. L., 45.
- Sukhorada, H.I., & Finohenov, Yu.S. (2012). Analiz dynamiky zmin zasobiv fizychnoi pidhotovky v kerivnykh dokumentakh u Zbroinykh Sylakh Ukrainy. *Naukovyi chasopys Nats. pedah. un-tu imeni M. P. Drahomanova. K. : NPU imeni M. P. Drahomanova*, 15(17), 111-118.
- Hartvych, O.H., & Radchenko, Yu.A. (2005). *Fizkulturno-ozdorovcha ta sportyvna diialnist z rukopashnoho boiu : Robocha prohr. K.: MAUP*, 76.
- Finogenov, Iu.S. (2003). *Fizicheskaia podgotovka v voorzhenykh silakh. Teoriia i metodika fizicheskogo vospitaniia: Uchebник. T. 2.*, 184-200.
- Iakovlev, Ia.I. (2012). *Istoriia voznikoveniia iskusstva edinoborstva. Molodoi uchenyi*, 5 (40), 583-584.
- Ashkinazi, S., Jagiełło, W., Kalina, R.M., Novikov, S., & Stupnicki, R. (2005). The importance of hand-to-hand fights for determining psychomotor competence of antiterrorists. *Arch Budo*, 18-12.
- Ashkinazi, S., Goverlov, A., Tsed, N., Utenko, V. Teaching hand-to-hand combat in the armies of North Korea, China and Israel. *Russian martial art St. Petersburg*, 4-5.
- Combatives Hand to Hand Combat Manual (FM 21-150) (1992). *Washington D.C., United States Department of the Army*, 168.
- Field Manual FM 7-22 Army Physical Readiness Training with Change (2013). *United States Government US Army*.
- FM 21-75. Combat skills of the soldier (1983). *Washington*.
- Graevenitz, G.G.-W. (1988). Ausbildung des amerikanischen Offiziers. *Beispiel: US Air Force Academy II Truppenpraxis*, (1), 72-75.
- Hand-To-Hand Combat FM 21-150 (1954). *United States Department of the Army*.
- Joseph, E. (2015). *Raycroft Mass Physical Training: For Use in the Army and the Reserve Officers Training Corps* Forgotten Books. 308.
- Wilhelm, R. (1951). *Book of changes*. London: Routledge & K. Paul.
- Steven, H.B., Bruce, H. J., Julie, G., & Stephen, W. M. (2010). Prevention of Physical Training-Related Injuries Recommendations for the Military and Other Active Populations Based on Expedited Systematic Reviews. *Am J Prev Med.*, 156-181.

АНАЛИЗ РУКОПАШНОГО БОЯ, СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ, ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

**Радченко Ю.А.¹, Коробейников Г.В.², Чернозуб А.А.¹, Данько Г.В.²,
Коробейникова Л.Г.²**

¹Черноморский национальный университет имени Петра Могилы, г. Николаев

²Национальный университет физического воспитания и спорта Украины

Реферат. Статья: 8 с., 1 табл., 31 источник.

Цель: исследовать современное состояние и определить перспективы развития рукопашного боя.

Материалы и методы. Исследованы документы организации и проведения соревнований, качественный и количественный состав участников соревнований, тренеров, судей по рукопашному бою, которые были проведены в течение 2014-2016 гг. Проведено анализ содержания программы подготовки и правил соревнований наиболее популярных единоборств, уставных документов общественных объединений, которые занимаются развитием рукопашного боя, нормативных документов по вопросам физической подготовки правоохранительных органов, Вооруженных сил Украины и армий ведущих стран мира.

Результаты. Рукопашный бой тесно связан с решением военных задач, вследствие свойств адаптации к современным военным требованиям, входит в программы военной подготовки разных правоохранительных органов, Вооруженных сил Украины и армий многих стран мира. Спортивная направленность рукопашного боя является фундаментом формирования и усовершенствования профессионально-прикладных навыков и имеет свои отличия, а именно, наличия в программе обучения и правилах соревнования разделов боевого (прикладного) направления. Анализ регламентных

документов соревнований разного уровня, которые были проведены в Украине по рукопашному бою среди взрослых в течение 2014-2016 годов, показал, что подавляющее большинство, 65% (от общего количества проведенных соревнований среди взрослых) это соревнования среди работников различных правоохранительных органов и военнослужащих.

Анализ правил соревнований позволил нам выявить особенности организации и проведения соревнований по этому виду спорта, а именно возможность проведения соревнований по демонстрации владения техникой, применяемой в стандартных ситуациях реального боя с противником с оружием и без оружия, позволяет контролировать уровень владения прикладным разделом подготовки военнослужащих и сотрудников правоохранительных органов.

Выводы. Современный рукопашный бой является уникальным видом спорта, который объединяет в себе спортивное и прикладное направление на современном этапе развития, благодаря своим особенностям является важной частью боевой и профессиональной подготовки военнослужащих и работников правоохранительных органов.

Ключевые слова: единоборства; боевая подготовка; подготовленность; правила соревнований.

ANALYSIS OF HAND-TO-HAND COMBAT, ITS CURRENT STATE, PROSPECTS FOR DEVELOPMENT

**Radchenko Yu.A.¹, Korobeinykov H.V.², Chernozub A.A.¹, Danko H.V.²,
Korobeinykova L.H.²**

¹Petro Mohyla Black Sea State University, UKRAINE

²National University of Physical Education and Sport of Ukraine, UKRAINE

Report. Article: 8 p., 1 tabl., 31 sources.

The research objective is to study the current state of hand-to-hand combat and determine the prospects for its development.

Materials and methods. The researchers studied the documents on organizing and holding the competitions that took place in 2014-2016, the number and quality

of their participants, coaches, hand-to-hand combat referees. The researchers analyzed training programs and competition rules of the most popular combat sports, constituent documents of public associations engaged in hand-to-hand combat development, normative documents on physical training of law enforcement agencies, the Armed Forces of Ukraine and armies of the world's leading countries.

Results. Hand-to-hand combat is closely related to solving military tasks. Due to its ability to adapt to modern military requirements, it is included in military training programs of various law enforcement agencies, the Armed Forces of Ukraine and armies of many countries of the world. The sports type of hand-to-hand combat is the basis for shaping and improving professional and applied skills and has its peculiarities, namely combat (applied) sections included in its training program and competition rules.

The analysis of regulatory documents of hand-to-hand combat competitions of different levels

among adults held in Ukraine in 2014-2016 proved that the overwhelming majority of them, 65% (of the total number of competitions held among adults) are competitions among employees of various law enforcement agencies and servicepersons.

The analysis of competition rules revealed the peculiarities of organizing and holding competitions in this sport, in particular the possibility to hold competitions demonstrating the techniques used in standard situations of a real combat with an enemy, with and without weapons. This provides an opportunity to control servicepersons' and law enforcement officers' proficiency level of the applied section.

Conclusions. The modern hand-to-hand combat is a unique sport that combines sports and applied types. Due to its peculiarities, it is currently a significant part of combat and professional training of servicepersons and law enforcement officers.

Keywords: combat sports; combat training; preparedness; competition rules.

Інформація про авторів:

Радченко Юрій Анатолійович

yuri_radchenko@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-8819-3104>Чорноморський державний університет ім. П. Могили,
м. Миколаїв, Україна.**Коробейніков Георгій Валерійович**

k.george.65.w@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-1097-4787>Національний університет фізичного виховання і
спорту України
ул. Фізкультури, 1, Київ, 03680, Україна.**Чернозуб Юрій Анатолійович**

chernozub@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8819-3104>Чорноморський державний університет ім. П. Могили,
м. Миколаїв, Україна.**Данько Григорій Володимирович**<https://orcid.org/0000-0001-9573-6181>

k.george.65.w@gmail.com

Національний університет фізичного виховання
і спорту України
ул. Фізкультури, 1, Київ, 03680, Україна**Коробейнікова Леся Григорівна**

korlesia.66@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0001-8648-316X>Національний університет фізичного виховання і
спорту України
ул. Фізкультури, 1, Київ, 03680, Україна.

Цитуйте статтю як: Радченко, Ю.А., Коробейніков,
Г.В., Чернозуб, А.А., Данько, Г.В., & Коробейнікова, Л.Г.
(2018). Аналіз рукопашного бою, сучасний стан, пер-
спективи розвитку. *Теорія та методика фізичного ви-
ховання*, 18(1), 23-30.

<https://doi.org/10.17309/tmfv.2018.1.03>

Стаття надійшла до редакції: 20.02.2018 р. Прийнята:
15.03.2018 р. Надрукована: 30.03.2018 р.